

Відбір на XVIII Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

Перший тур, 19 червня 2021 р.

Максимальна оцінка за кожну з п'яти задач — 20 балів

Час виконання роботи — 5 годин

1. Пáме

Мілена Венева

Нижче подано декілька чисел мовою північна пàме:

kara tenhiup sante	9
kara tenhiup gitʃ'ai	13
kanuje tenhiup sante	17
kanuje tenhiup giriuj	20
karnu? tenhiup nuji	26
karnu? tenhiup tiria	30
giriuj tenhiup rnu?	35

Далі наведено рівності мовою центральна пàме:

- (1) **nda ntsaw? + seska?ai nda ntsaw? nda = nda lien tilipũhũp**
- (2) **kijui + nda ntsaw? = seska?ai nui**
- (3) **nda lien nda × nui = nui lien nui**
- (4) **tilipũhũp + kik'ai = tilija × nui**
- (5) **seska?ai ranhũ? × ranhũ? = nda lien seska?ai nda ntsaw? nda**
- (6) **seska?ai kik'ai + kik'ai = nui × seska?ai**
- (7) **kik'ai + ranhũ? = nda ntsaw?**
- (8) **nda + nui = ranhũ?**

А ось іще одна рівність, де ліву частину записано північною пàме, а праву — центральною:

- (9) **teriuhij × kara tenhiup nuji = ranhũ? lien seska?ai**

Завдання 1. Запишіть цифрами рівності (1)—(9).

Завдання 2. Запишіть північною пàме: 2, 14, 31.

Завдання 3. Запишіть центральною пàме: 9, 56, 68, 83.

Примітка. Мови пàме належать до отомангейської родини. Ними розмовляють близько 10 тисяч осіб у Мексиці. Літера *ɲ* вимовляється як українське *нь* у слові *лань*; *ũ* — як *у* з видихом через ніс; *ʃ* і *k'* — як *ш* і *к* відповідно, але з різкішим виходом повітря; *ĩ* — як *і*, але «скрипучим» голосом; *?* позначає гортанне зімкнення — звук між двома *o* в *o-ou*.

У своєму граматичному описі давньоіндійської мови, складеному в середині I тисячоліття до нашої ери, давньоіндійський лінгвіст П'аніні використав особливу систему називання суфіксів. Наприклад, у його описі згадано такі суфікси:

g^ha g^hac g^han c^ha ṭ^hak ṭ^han ṭ^hañ ḍ^ha ḍ^hak ḍ^hañ p^hak

Нижче у переплутаному порядку подано приклади утворення слів з допомогою кожного з цих суфіксів (слова з правого стовпчика утворені від слів з лівого стовпчика; у словах правого стовпчика проставлено наголоси):

agra	перёд	agriyá	головний
atit^hi	гість	átit^heya	гостинний
daṇḍa	посох	dáṇḍika	такий, що ходить із посохом
nadī	річка	nādeyá	річковий
nara	перша людина	nārāyaṇá	син першої людини
parvata	гора	parvatíya	гірський
pātra	чаша, трапеза	pátriya	гідний трапези
yajña	жертва	yājñiká	жрець
vasanta	весна	vásantika	весняний
sab^hā	суспільство	sab^héya	пристойний
samudra	море	samudríya	морський

Завдання 1. Для кожного прикладу встановіть, який суфікс було використано для утворення слова з правого стовпчика.

Завдання 2. Укажіть назви суфіксів, використаних у таких випадках:

yajñapātra	жертвна чаша	yajñapātríya	такий, що пасує для виготовлення жертвної чаші
cakra	Чакра (ім'я)	cákrāyaṇa	син Чакри

Завдання 3. Утворіть слова з допомогою суфіксів (не забудьте поставити наголоси в одержаних формах):

vasati	житло	+ ḍ^hañ =	?	придатний для житла
trayodaśānya	такий, що відрізняється на 13	+ ṭ^hac =	?	такий, що зробив 13 помилок

Примітка. Літери *ñ, ṇ, ś, ṭ, ḍ* позначають особливі приголосні давньоіндійської мови. Риска над голосною позначає, що голосна довга, а ^h після приголосної — її особливу (придихову) вимову.

Нижче подано речення мовою тадаксахак разом із перекладами українською:

1	amanokal anešukuš cidi	Вождь не змушував нікого виносити сіль.
2	hamu anetubuz	М'ясо не брали.
3	idumbu feji	Вони різали вівцю.
4	itegzem	Їх різали.
5	cidi asetefred	Сіль не збирають.
6	cidi atetegmi	Сіль шукатимуть.
7	atezelmez hamu	Він змусить когось ковтати м'ясо.
8	anešišu aryen	Він не змушував нікого пити воду.
9	jifa atetukuš	Труп виноситимуть.
10	amanokal abtuswud	За вождем спостерігають.
11	aḡasezegzem a	Я не змушую нікого його різати.
12	aḡakaw hamu	Я виніс м'ясо.
13	atedini a	Він братиме його.
14	feji abnin aryen	Вівця п'є воду.
15	amanokal asegni i	Вождь змушував когось їх шукати.
16	aḡagon cidi	Я ковтав сіль.

Завдання 1. Перекладіть українською:

17 **aryen anetišu**

19 **cidi atetelmez**

18 **aḡasuswud feji**

20 **asedini jifa**

Завдання 2. Знаючи, що корінь дієслова *проводжати* має виглядати як **izuwenket**, перекладіть мовою тадаксахак:

21 Він змушує когось брати воду.

24 М'ясо не шукали.

22 Я змушую когось їх проводжати.

25 Він змусить когось збирати сіль.

23 Вождь не пив воду.

26 Вони виносили вівцю.

Примітка. Мова тадаксахак належить до ніло-сахарської мовної родини. Нею розмовляє близько 32 тисяч осіб у Малі. Літера *š* вимовляється як українська *ш*; *z* — як *ж*; *y* — приблизно як *г*.

Подані пари слів і словосполучень мовами хауса і догон (у латинській транскрипції) та їхні переклади українською в переплутаному порядку:

№	Хауса	Догон	№	Хауса	Догон
1	saniyarta	naa wo mɔ	8	bishiyarta	time wo mɔ
2	'kawarsa	wo anuge	9	maharbinsa	antolune wo mɔ
3	likitanta	joɲune wo mɔ	10	yayarta	wo dere
4	takwaransa	wo tɔgrɔ	11	magabcinta	wo konnune
5	akuyarsa	ene wo mɔ	12	makiyayarsa	naagirune wo mɔ
6	kakarta	wo tireya	13	kakanta	wo tireana
7	abokinsa	wo anuge	14	takwararta	wo tɔgrɔ

його мисливець   його тетка   її ворог   його пастушка   її лікар
 її бабуся   його друг   її корова   її тетка   його подруга
 її дерево   її дідусь   його коза   її старша сестра

Завдання 1. Установіть відповідності.

Завдання 2. Перекладіть українською з мови догон слово **enɛgirune**; вкажіть, як можна точніше перекласти українською слово **naagirune**.

Примітка. Хауса належить до афразійських мов. Нею розмовляють близько 80 мільйонів осіб у Нігерії та інших африканських країнах. Догон — мова або група мов з нігеро-конголезької мовної родини, якою розмовляють понад 500 тисяч осіб переважно в Малі. Сполучення символів 'k позначає особливий приголосний звук мови хауса; літера η — особливий приголосний, а ε та ɔ — особливі голосні мови догон.

Нижче подано речення шизунайським діалектом айнської мови (у латинській ортографії) та їхні переклади українською:

1	ikupa as wa isam	Ми випили.
2	inkartek an wa an	Я позирав.
3	e inkar wa an	Ти дивився.
4	inu wa isam	Він послухав.
5	iperepa wa oka	Вони годували.
6	e ipe wa an	Ти їв.
7	eci inuruupa wa oka	Ви вислуховували.
8	cie korettek wa isam	Ми позичили тобі.
9	cieci nukarruupa wa isam	Ми роздивилися вас.
10	eun nurepa wa oka	Ти говорив нам.
11	un etekpa wa oka	Він куштував нас.
12	ecien nutek wa an	Ви підслуховували мене.
13	an yaunu wa isam	Я подумав.
14	an eruupa wa oka	Я поглинав їх.
15	inuruupa as wa isam	Ми вислухали.
16	en e wa an	Вони їли мене.
17	e yaukore wa isam	Ти дав себе.
18	cieci nurepa wa oka	Ми говорили з вами.

Завдання 1. Перекладіть українською. Якщо ви вважаєте, що для якихось речень можливими є кілька перекладів, то вкажіть їх усі:

19	iperuy an wa isam	22	nuruupa wa isam
20	e koreruy wa an	23	een kuretek wa isam
21	ci yaunukarepa wa oka	24	e yaunuruu wa an

Завдання 2. Перекладіть айнською мовою:

25	Він базікав із вами.	28	Ми позичали у нього.
26	Я зирнув на них.	29	Вони роздивлялися.
27	Ми хлебтали.	30	Ви нагодували себе.

Примітка. Айнська мова є ізольованою. Нею розмовляє лише декілька літніх людей у Японії.